HAN_UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SAMENVATTING LIJN DIFFERENTIËREN/ AFSTEMMEN

Differentiëren is een complexe vaardigheid (Keuning, et al, 2017). We kiezen er daarom voor om binnen de opleiding tot startbekwame leerkracht heldere keuzes te maken. Dit lichten we in dit document toe. In het kernthema differentiatie lichten we de inhoudelijke keuzes en verantwoording binnen het concept differentiëren uitgebreid toe, dit is een korte samenvatting.

We zien differentiëren niet als doel van het onderwijs maar als middel om (les)doelen te behalen. Hierdoor zien we differentiëren ook als een proces. Dit proces kan op periode- of op lesniveau worden ontwikkeld. Dit proces hebben we gebaseerd op onderzoek van Keuning, et al (2017). We hebben hierin de leerlijn didactiek van de HAN Pabo geïntegreerd. Dit heeft geleid tot de onderstaande procesbeschrijving.

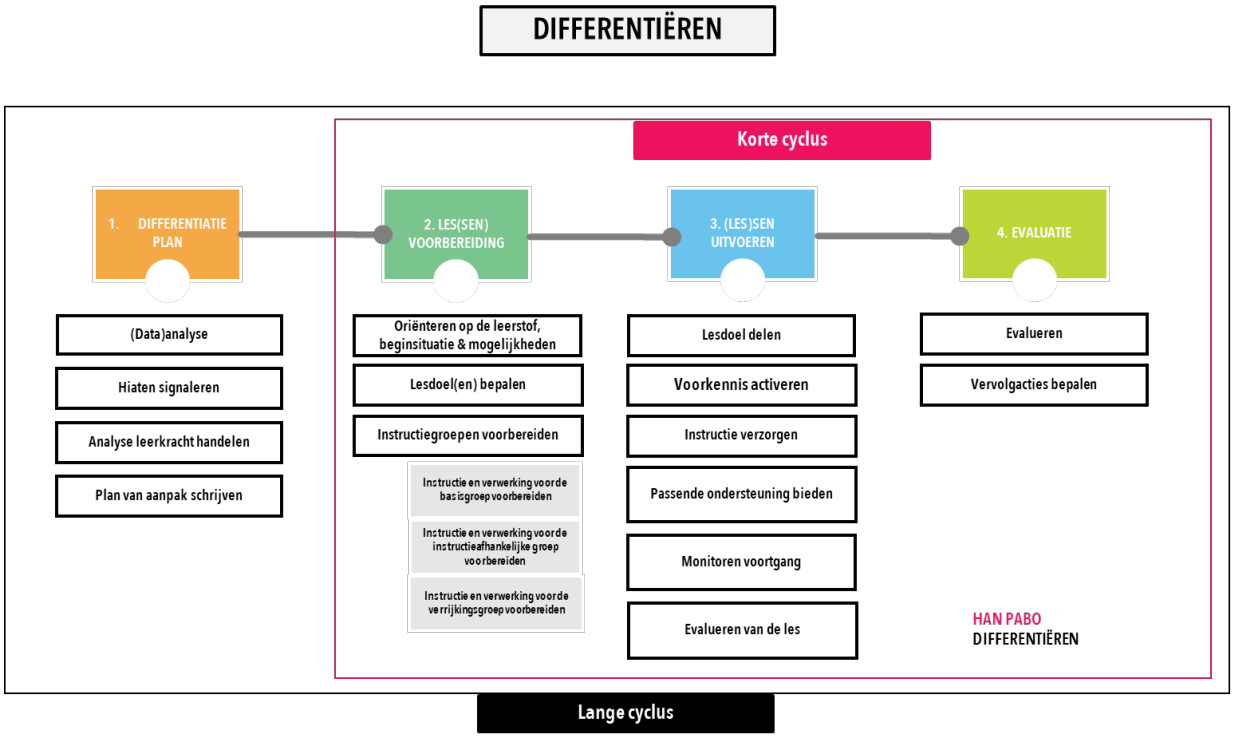

Figuur 1: grafische weergave differentiëren/ afstemmen HAN Pabo

We spreken van een *korte* en *lange* cyclus. De korte cyclus is op lesniveau. De lange cyclus op periodeniveau. In de korte cyclus doorloopt de student stap 2, 3 en 4. Bij de lange cyclus wordt daar stap 1 aan toegevoegd.

In **fase één** ontwikkelt een startbekwame leerkrachten een *differentiatieplan* waarbij de leerkracht de groep analyseert op een bepaald vakgebied of gedrag. Dit wordt vergeleken met wat er normaal gesproken verwacht mag worden en zo worden eventuele hiaten gesignaleerd. Een belangrijke vervolgstap is dat de leerkracht ook op zijn eigen handelen reflecteert. Deze twee bronnen neemt bij mee in een aanpak voor de langere termijn: plan van aanpak.

De **tweede fase** richt zich op de les. De leerkracht oriënteert zich op de leerstof, beginsituatie en mogelijkheden die de methode of andere materialen bieden. Vervolgens wordt het lesdoel bepaald. Op basis van dit lesdoel bereidt de leerkracht instructiegroepen op maximaal drie niveaus voor. We kiezen

als opleiding bewust voor convergente differentiatie. Meer achtergrond hierover is terug te lezen in het kernthema differentiatie.

De **derde fase** bestaat uit het goed verzorgen van een (effectieve) les. Dit wordt gedaan aan de hand van de didactische elementen.

Ten slotte is het bij de **vierde fase** essentieel dat een leerkracht terugblikt op het handelen en of het plan heeft gewerkt. Dit wordt beschreven in de evaluatie.

Opbouw binnen de opleiding

We bouwen kennis en vaardigheden rondom differentiëren op gedurende de opleiding. We nemen hier het belangrijke inzicht *experts versus beginners* en *de beperkte capaciteit van het werkgeheugen* in mee (Surma et al., 2019). In de propedeutische fase starten we wel gelijk met het zicht krijgen op de gehele taak van differentiëren. We bespreken ook de noodzaak en de verschillende vormen. In het uitvoeren van deze taak bouwen de complexiteit gedurende de opleiding* op.

Propedeutische fase
De opbouw binnen de opleiding start eigenlijk bij **fase 3**: les(sen) uitvoeren. Binnen de lessen didactiek zorgen dat de didactische elementen goed ingeoefend worden op lesniveau. Hierin bespreken we natuurlijk passende ondersteuning binnen een les. Ze ontwerpen een les op één basisniveau. Hierbij wordt natuurlijk ook **fase 4**: evaluatie meegenomen,

Postpropedeutische fase
Vanaf jaar 2 gaan we aan de slag met onderwijsbehoeften en gaan studenten een les voorbereiden op verschillende niveaus. Dit doen ze door zich te oriënteren op leerstof, beginsituatie en mogelijkheden. Vervolgens wordt er daarna van ze gevraagd of de lesdoel(len). We noemen dit differentiëren binnen de les. Dit passen studenten toe bij de vakken rekenen en taal. Dit noemen we ook wel de *korte cyclus.*

Bij Pedagogiek & Didactiek starten we bij de cursus Afstemmen op de lerende wel met het differentiatieplan en dus ook de zogenaamde *lange cyclus*. Hierbij werken we alvast vooruit zodat studenten dit kunnen toepassen bij cursussen in jaar 3 (rekenen & taal). **Vanaf jaar drie werken we bij de vakken dus aan zowel de lange als de korte cyclus.**

LITERATUUR

Keuning, T., **van Geel, M.**, Frèrejean, J., van Merriënboer, J. J. G., Dolmans, D. H. J. M., & Visscher, A. J. (2017). *Differentiëren bij rekenen: Een cognitieve taakanalyse van het denken en handelen van basisschoolleerkrachten*. **Pedagogische Studiën, 94**(3), 160–181.

Surma, T., Vanhoyweghen, K., & Kirschner, P. A. (2019). *Wijze lessen: Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Ten Brink.